

JOHANNA SINISALO Girl meets girl – lyhyt katsaus lesbosarjakuvaan

“Tiedätkö mitä luin Cosmopolitanista?” sanoo äiti isälle. “Että on naisiakkin joilla on homoseksuaalisia taipumuksia.” “Älä viitsi”, murisee Pappa Karhu, “mitä roskaa se nyt on, mitä paskaa –?” “Jack, älä nyt, en minä sitä keksinyt. Minä luin Cosmosta! Minä näytän sinulle sen jutun!” “Kuule nyt, ne painavat tuollaisia juttuja vain lisätäkseen levikkiä –”

– Philip Roth: Portnoyn tauti

Tyyppistä korvikelesbiä, vielä halvasti piirrettyä. Tekijä tuntematon, Poker-sarjakuvi-julkaisu "Fanny Hill 2" vuodelta 1981.

Naisrakkautta – myyttien summa

Kuitenkin pornoteollisuuden lesbolaisuus on hyvin – sanoisinko kuohittua? – ja kilttiä. Tutkimusten mukaan naisten rakastelun näkeminen kiihottaa useimpia miehiä siksi, että nämä ilman muuta tulkitsevat toiminnan syyksi sen, että ko. naisilla ei ole ollut miestä saatavilla. Eli esimerkiksi mieskatsoja itse on se jokin, joka näiltä kahdelta kiimaiselta tyyppikältä puuttuu, jotta kaikki olisi oikein ja täydellistä. Lesboutta ei osata käsittää perimmäiseksi sukupuoliseksi ominaisuudeksi tai tietoiseksi valinnaksi; se on hätäratkaisu, toiseksi paras vaihtoehto, johon ryhdytään sitten kun parempaakaan ei ole saatavilla. Sitkeästi elävät sen tyyppiset myytit kuin “lesbot vihaavat kaikkia miehiä (koska heidät on raiskattu/jätetty/heitä on hyväksikäytetty)”, “lesboksi ruvetaan kun kukaan mies ei huoli”, “feministit ovat lesboja”, “kunnon nainit miehen kanssa parantaa lesbon” ja niin edelleen.

Ylipäätyään lesbolaisuuteen ja sen esittämiseen esimerkiksi elokuva- tai sarjakuvaan liittyy

Liinu Lepson seikkailuja SETA-lehdessä 1.8.88.

Omaha ja Joanne leikin timeltyksessä

selkeä tirkistelymentaliteetti: kaksi kaunista naista lempimispuuhiissa muodostavat vain kiihottavan *tableau*n, eikä juuri vaivauduta miettimään, mitä taustalla on. Miesten väliseen homoseksuaalisuuteen liittyy paljon enemmän tabuaineistoa – kahta toistensa kanssa oraalisesti harrastavaa miestä en usko yhdestäkään 70-luvun suomalaisesta pornolehdessä löytyvän, kaksi vastaavassa toiminnassa olevaa naista on erittäin yleinen aihe.

Seksiä seksin vuoksi

Lesbolaisuuden esittäminen sarjakuviissa voidaan jakaa aika selkeästi kahteen lohkoon: toinen tyyli on puhtaasti esittävä, perinteiseen pornografiseen estetiikkaan nojautuva. Tällöin lesbolaisuuden kuvaus on yksi tehokeino toisten joukossa, päämääränä lukijan seksuaalinen stimuloiminen. Toinen tyyli on seksuaalipoliittinen: sukupuolisen vähemmistön edustajat tai puolestapuhujat tekevät sarjakuvaan selvittääkseen sukupuoliselle enemmistölle, mistä oikeastaan on kyse tai viestiläkseen oman ryhmänsä sisällä omia tunteuksiaan, reagoitejaan ja suhdettaan yhteiskuntaan. Sitten on olemassa vielä kolmas ja harvinaisen lohko: lesbosuhteen esittäminen luonteena osana juontaa ja henkilöidensä persoonallisuutta. Esimerkkinä tästä on **Jaime Hernandezin Locas Tambien** sarja.

Nopea otanta kirjajhylystä saalistaa pari hyvää esimerkkiä ensin mainitusta lajista; varmasti lesboteemaisia sekoitetaan- ja

Susan Camperin "Etiquette", Gay Comic #4.

Gregoryn "Protecting Yer Morals", Wimmen's Comic #7.

pornosarjoja on vaikka kuinka paljon, mutta nämä edustavat hieman vaihtavampia ja tunnustetumpia tekijöitä. **Guido Crepaxin** kaikki albumit sisältävät viittauksia myös naisten väliseen erotiikkaan, mutta kenties hänen *Emmanuelle*-kuvituksensa edustavat tarmokkainta aiheeseen paneutumista. Jos pitää Crepaxin piirrostyylillä, voi näistä nimenomaisista asetelemakuvista nauttiakin; muutenhan tarina on kovin hempuli. Paljon paremmin Crepax onnistuu *Mieleton talo*-albumissaan, jossa lesboerotikka on peitellympää ja sadomasokismin vihjailevaa. Jälleen kerran törmää nk. pornoparadoksiin: mitä yksityiskohtaisemmin ja eksplisiittisemmin sukupuoliäsitellään, sitä vähemmän siinä on eroottisuutta.

Reed Wallerin ja **Kate Worleyn** pitkä jatkosarjakuva *Omaha, the Cat Dancer* on alistuttavasti sukua Crepaxille, vaikka päältä katsoen sarjat ovat kuin yö ja päivä. *Omaha* on nk. aikuista eläinsarjaa, jonka päähenkilö on nopea seksiklubitanssijattarena toimiva kissa. Kertomus pyrkii etenemään analyysinä henkilöiden keskinäisistä suhteista, mutta tarkkaan harkitun väliajoin tekijät pläjäyttävät estradille laskelmoidun olaisen, rallaavan seksikohtauksen. Kun tekijöitä on selvästi alkanut itseäänkin kyllästyttää *Omahan* ja hänen poikaystävänsä keskinäinen kanssakäyminen, on mukaan liitetty *Omahan* ja ystäväntärien takanedesleikkejä. *Omahan* ansio on erittäin luonteva suhtautuminen myös muuhun kuin heteroseksuaaliseen käyttäytymiseen, mutta miinus on taas aivan selvästi läpi paistava pakkomielle tehdä sarjasta aikuista ja rohkeaa pelkän seksin, sen määrän ja varioimisen keinoin.

Gay Wimmen Comix

Seksuaalipoliittista lesbosarjakuva löytyy erittäin suositeltavasta *Kitchen Sinkin* julkaisemasta *Gay Comix* -lehtisarjasta sekä useista feministisistä lehdistä, kuten *Wimmen's Comix*. Monista sarjoista paistaa sanomisen pakko ja vimma: piirrosjalki on harvoin erityisen viimeisteltyä, mutta useasti tekijät onnistuvat tarinoissaan hyvin.

Kärkinimiä feministisen lesbosarjan saralla lievästi **Lee Marrs** ja **Roberta Gregory**. Kummallakin on erittäin realistinen, jopa hyperkannan lähestymistapa aiheeseensä. Mutta kummallakin on myös parhaimmillaan aseenaan kirpeä huumori ja varsin pitkälle ulottuva itseironian taju – ominaisuus joka vaihtelevan monelta "sanomalliselta" sarjakuva-antekijältä puuttuu.

Marrsin *Gay Comix* #1:ssä julkaistu sarja *Stick in the Mud* on ilmeisen omaelämäkerrallinen ja hyvin hilpeä tarina nuoresta naisesta, jonka elämä ei tunnu asettuvan paikoilleen. Hän harrastaa naistenvälistä seksiä collegehuonetoverinsa kanssa, kumpikaan ei oikein tiedä missä mennään ja päähenkilö mieltii hysteerisenä: eihän minulle edes sovi lyhyt tukka! tämän täytyy olla laiton! *ihottaako tämä!?!?* Naimisiin monnaan oikeastaan vain sosiaalisen hyväksymisen paineesta ja se osoittautuu nopeasti mokaksi. Seuraa enemmän tai vähemmän traumaattisia seikkailuja nais- ja miesmaailmassa, kunnes löytyy vakituisen tyttöystävä – mutteivät ongelmat lopu siihen.

Marrsin ja Gregoryn tarinoiden parasta antiä onkin elämäntieteisyys ja pyrkimys nityttiverhojen repimiseen: lesbopari nitelee, on mustasukkaista, elämäntyylit eroavat, jommankumman tai kummankin lapset häiritsevät kesken lemmikonhoidon, raha-asioissa on onniraisuutta jne. – aivan kuin mikä tahansa "normaalin" parin elämässä.

OMIGOD! A VERBOTEN THRILL PAR EXCELLENCE! NEITHER OF US DARED TO MENTION "IT" ALDUD. WHAT IF I WAS A ... LESBIAN?!? WHAT THE HELL WAS A LESBIAN? ABNORMAL PSYCH II JUST DIDN'T GO INTO DETAILS. I'D HEARD OF GERTRUDE STEIN... DID IT MAKE YOU FAT? WHO TO ASK?

Lee Marrsin hauskoja visioita lesboksi rupeamisen vaikeudesta. *Gay Comix* #1

Gregory sortuu Marrsia useammin saarnanuttin ja aikaa väliä ärsyttää heterolukijaa "kyllä sinäkin-jos-vaan-uskaltaisit-kokeilla" -ideologioillaan. Gregoryn tarinat ovat lukijan näkökannasta riippuen joko viehättävän tai ärsyttävän naiivoja girl-meets-girl-tarinoita. Niiden kuvioihin kuuluu lesbosuhteen ihanointi ja hyvin harvoin sen kritisointi. Vaikka itse olisikin lesbo, on vaikea kuvitella, että seksi on aina ja poikkeuksetta naisen kanssa siikaa huumiota niinkuin Gregoryn sarjoissa – varmasti naisissa on rakastajina yhtä paljon tasoeroja kuin miehissäkin. Samoin Gregory näkee nimenomaan seksin paljon keskeisempänä lesbosuhteen rakennuskivenä kuin esimerkiksi Marrs, joka välttää "rakastolin naisen kanssa ja heräsin lesboksi" -tarinan sudenkuopat raportoidessaan uskottoman hurjan, toispuolisen tapahtumasarjan: kaksi ystäväntärtä tapaa sattumalta menee drinkille (baarin nimeltä Lavender Lioness, voi heitellä) ja eroaa lämpimän halauksen kera. Kesken ko. halauksen paikalle ryntää siveyspoliisi ja pidättää tytöt yleisten pahonhusten herättämisestä. Tilannetta pahentaa se, että toinen on tehnyt maalaustöitä ja on siksi pukeutunut haalareihin – siveyspoliisin mukaan siis miesten vaatteisiin ja mitä muuten naispoliisilla siton onkaan yllään?). Seuraa kaikkea täydellisen järkiheittoa – syytös mm. rivosista kielenkäytöstä naisen läsnäollessa, mikä ei voi olla mahdollista muualla kuin Amerikassa. Loppuhupennuksena samaiset siveyspoliisit kävelevät kadulla niitä jukeammin toisistaan kähmien ja hinkkaavien heteroparien ohitse olematta miläänkään.

Julistamisen heikkoudet

Valtaosa lukemistani seksuaalipoliittisista lesbosarjakuvista sortuu vaihtelevasti yksipuoliseen, huumorintajuttomaan julistamiseen, liialliseen oman elämäntavan ihannoituihin (ikäänkuin olisi polttava tarve todistaa myös itselleen, ettei ole tehnyt mitään väärää) tai kuvitelmaan, että lesbopari elämä *an sich* on kiinnostava sarjakuva aihe ilman sen kummempia elementtejä. Samoihin virheisiin

sortuu muuten feministinen sarjakuva koko naisuudessaankin ikävän usein.

Ainoa käsini osunut kolimaarinen lesbosarjakuva on *SETA*-lehdessä vuosina 1987-88 ilmestynyt, nimimerkki **Miss Maennypylän** laatima, piirrosasultaan varsin vaatimaton *Liina Lepson seikkailut heteromaailmassa*. Sitä lukee jokseenkin sekavin tuntein: välillä päähenkilö seikkailee hyvinkin ironisissa maisemissa, välillä taas on valialla joko tarkoitukseen sättyä tai alleiviivaava osoittelevuus "kyllä-meitä-lesboja-vainotaan-ja-syrjitään-kamalisti" -tyyliin (vai enkö vain tajua nokkelaa itseivaa?).

Eipä silti, lesbolaisuus yhteiskunnallisena aiheena on niin arka ja vähän viljelty, että löytyy nostaa baskeria jokaiselle yritykselle valaista tätä ennakkoluulojen ja visuaalisten kipseiden temmellyskenttää. ■■■■

SUURI KURPITSA #29

NAISET MELLASTAVAT
Kati Kovács o. Fraulein Bibi
Macy Fleener o. Kristine Bak o. Roju
Liina Tamminen o. Susan Catherine
Carol Pötschitsch

HAASTATTELUISSA
Carol Työlä o. Roju o. Kovács
MIESTYÖKÄNÄ
Pirinen o. Heikura o. Salainen

MAKSA
20mk PS-t:llille TA 5710 50-2 tai
1Ahdelt rahat Kurpitsalle
Vuosikerta 1990 (SR:t 28-31) vain 40mk
1991 sentään 50mk

Kati Kovács 1989

SUURI KURPITSA • Box 260 • 33101 Tampere